

Rapport

Werkbaar werk bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten

Sectorale analyse op de Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2013 - 2019

Brussel, juni 2020

Ria Bourdeaud'hui, Frank Janssens, Stephan Vanderhaeghe

Een onderzoek met financiële ondersteuning van de Vlaamse minister bevoegd voor Werk

De Vlaamse werkbaarheidsmonitor is een initiatief van de Vlaamse sociale partners en werd ontwikkeld door de Stichting Innovatie & Arbeid. Alle publicaties kunnen geraadpleegd worden en werkbaarheidscijfers interactief opgevraagd op www.werkbaarwerk.be

Bij gebruik van gegevens en informatie uit deze publicatie wordt een correcte bronvermelding op prijs gesteld.

Inhoud

Samenvatting	4
Inleiding	6
1 De werkbaarheidsgraad bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten	7
2 Werkbaarheidsknelpunten bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten	9
2.1 Werkstress en burn-out	10
2.2 Motivatie	11
2.3 Leermogelijkheden	12
2.4 Werk-privébalans.....	13
3 Determinanten van werkbaarheidsknelpunten bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten	15
3.1 Werkbaarheidsrisico's bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten.....	16
3.1.1 Werkdruk	16
3.1.2 Emotionele belasting	17
3.1.3 Taakvariatie	18
3.1.4 Arbeidsomstandigheden	19
3.2 Risicoprofielen voor de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten	20
3.2.1 Risicoprofiel voor werkstress	21
3.2.2 Risicoprofiel voor werk-privébalans	22
4 Aanvullende informatie over de arbeidssituatie van zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten	23
4.1 Werktijden	23
4.2 Opleiding, competentie, sociale ondersteuning en bijscholing	24
4.3 Haalbaarheid pensioen, groeiverwachting en afhankelijkheid van inkomen uit zelfstandige activiteit.....	25
4.4 Grensoverschrijdend gedrag.....	26
4.5 Tevredenheid over diverse werkaspecten.....	27
Referentielijst	29

Samenvatting

Dit onderzoek werd vóór de coronacrisis (voorjaar 2020) uitgevoerd. De resultaten houden dan ook geen rekening met de gevolgen van deze crisis

Bijna zes op de tien (57,6%) van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten heeft in 2019 werkbaar werk. De sector scoort daarmee (als enige) beter dan het vooropgestelde doel (55%) in het Pact 2020. Uiteraard zien we ook nog bij een grote groep kwaliteitsproblemen in het werk.

Een blik op de onderliggende werkbaarheidsindicatoren geeft een zicht op (het voorkomen van) knelpunten in de werksituatie van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten in 2019:

- 30% wordt geconfronteerd met werkstressklachten, bij 9,7% is de situatie acuut-problematisch en is er sprake van burn-outsymptomen;
- 8,9% kampt met motivatieproblemen, bij 2,2% gaat het om ernstige demotivatie;
- 2,2% heeft onvoldoende leermogelijkheden in de job, bij 0,2% is er een ernstig leerdeficit;
- 22,7% signaleert problemen in de werk-privé-combinatie, bij 5,5% gaat het om een acuut werk-privé-conflict.

Het is duidelijk dat de overgrote meerderheid van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten voldoende leermogelijkheden heeft in het werk en gemotiveerd aan de slag is. Daartegenover staat evenwel dat een grote groep met werkstress geconfronteerd wordt en het moeilijk heeft om werk en privé in balans te houden.

De opgemaakte risicoprofielen voor de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten leren ons dat een hoge werkdruk en emotionele belasting belangrijke determinanten vormen van werkstressklachten en werk-privé-combinatiemoeilijkheden. In 2019 wordt 44% met een hoge werkdruk en 25% met emotioneel belastend werk geconfronteerd.

Verder zien we dat een vrije grote groep van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten meer dan 50 uren per week werkt (36%). Ook dat is een risico voor werkstress en een onevenwichtige werk-privébalans.

De monitor 2019 brengt niet alleen de werkbaarheidsgraad en -indicatoren in kaart, maar peilt ook naar aanvullende informatie over het werk van de zelfstandige ondernemer. We zetten een aantal opvallende vaststellingen voor de zelfstandige ondernemer in de intellectuele diensten op een rijtje:

- Zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten werken gemiddeld 49,2 uur per week (zelfstandige ondernemers Vlaanderen: 53,9 uur);
- 87,9% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten heeft een diploma hoger onderwijs (zelfstandige ondernemers Vlaanderen: 60,6%);
- 95,6% voelt zich voldoende opgeleid voor de vakinhoudelijke aspecten van het werk en 79,3% voor het beheer en management van het bedrijf (zelfstandige ondernemers Vlaanderen, respectievelijk 91,8% en 67,4%);

- Ongeveer de helft (49,4%) van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten verwacht in de komende jaren een groei van de activiteit (zelfstandige ondernemers Vlaanderen: 41,1%);
- Acht op de tien ziet doorwerken in de huidige job tot het pensioen als een haalbare opdracht. Dat is beduidend meer dan het gemiddelde voor de zelfstandige ondernemers (68,7%).
- Meer dan in andere sectoren zijn de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten tevreden met hun financiële positie, met hun personeel, met de verantwoordelijkheid en onafhankelijkheid als ondernemer en met de keuze die ze gemaakt hebben voor het zelfstandig ondernemerschap.

Inleiding

De Vlaamse sociale partners dragen al vele jaren de boodschap uit dat langer werken maar kan lukken als dit ook haalbaar is voor de betrokkenen en het werk voldoende kwaliteitsvol is. Ze zetten daarom resoluut in op 'werkbaar werk': werk waarvan je niet overspannen of ziek wordt, dat boeiend en motiverend is, kansen biedt op blijven/bijleren en voldoende ruimte laat voor gezin en privéleven.

Om de vinger aan de pols te houden brengt de Stichting Innovatie & Arbeid sinds 2007 de werkbaarheid bij zelfstandige ondernemers in Vlaanderen in kaart via een grootschalige, driejaarlijkse schriftelijke bevraging. Met de zopas opgeleverde resultaten van de enquête 2019 (Bourdeaud'hui, Janssens, Vanderhaeghe, 2020a) is de werkbaarheidsmonitor voor zelfstandige ondernemers inmiddels aan zijn vijfde editie toe.

Werkbaarheid wordt - conform de vermelde beleidsdefinitie - in de monitor geoperationaliseerd aan de hand van vier werkbaarheidsindicatoren: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (motivatie, werkbetrokkenheid), leermogelijkheden en werk-privébalans.

De werkbaarheidsmonitor beoordeelt niet enkel in welke mate het werk werkbaar is voor de betrokkenen, maar registreert ook een aantal achterliggende risicofactoren. Daartoe werden vier risico-indicatoren ontwikkeld: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie (afwisseling in het werk) en (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden.

Daarnaast levert de werkbaarheidsbevraging ook aanvullende informatie op over de arbeidssituatie van de zelfstandige ondernemer, zoals: participatie aan bijscholing, werktijden, groeiperspectieven, confrontatie met grensoverschrijdend gedrag, tevredenheid met diverse werkaspecten en de inschatting van de haalbaarheid om door te werken tot de pensioenleeftijd.

Dit rapport brengt - op basis van de databank van de opeenvolgende werkbaarheidsmetingen - de werkbaarheidssituatie van zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten in beeld en is opgedeeld in vier hoofdstukken:

- het eerste hoofdstuk bekijkt de evolutie van de werkbaarheidsgraad bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten en vergelijkt de sectorgegevens met de werkbaarheid(sevolutie) in de totale populatie van zelfstandige ondernemers;
- het tweede hoofdstuk gaat in op de afzonderlijke werkbaarheidsdimensies en de aanwezigheid van specifieke werkbaarheidsknelpunten bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten;
- in het derde hoofdstuk worden op basis van de kengetallen voor de risico-indicatoren risicoprofielen opgemaakt voor werkstress en werk-privé-balans;
- het vierde hoofdstuk inventariseert de aanvullende informatie over de arbeidssituatie en werkbeleving van zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten.

1 De werkbaarheidsgraad bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten

De Vlaamse sociale partners hebben de beleidsnotie 'werkbaarheid' concreet gemaakt aan de hand van vier kwaliteitscriteria: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (motivatie), leermogelijkheden en werk-privébalans. De werkbaarheidsgraad verwijst dan naar het percentage zelfstandige ondernemers dat kwaliteitsvol werk heeft/geen knelpunten signaleert voor alle vier genoemde werkbaarheidsdimensies¹.

Bijna zes op de tien (57,6%) van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten heeft in 2019 werkbaar werk. In vergelijking met de meting 2016 en 2013 registreren we geen significante wijziging van de werkbaarheidsgraad bij de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten.

Tabel 1: Evolutie van de werkbaarheidsgraad 2013-2019 bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten en zelfstandige ondernemers in Vlaanderen

	werkbaarheidsgraad		
	2013	2016	2019
	%	%	%
intellectuele diensten	 58,1	59,1	57,6
	<i>N</i>		
	406	367	443
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 51,4	50,7	50,1
	<i>verschiltoetsing</i>		
	<i>s</i>	<i>s</i>	<i>s</i>

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

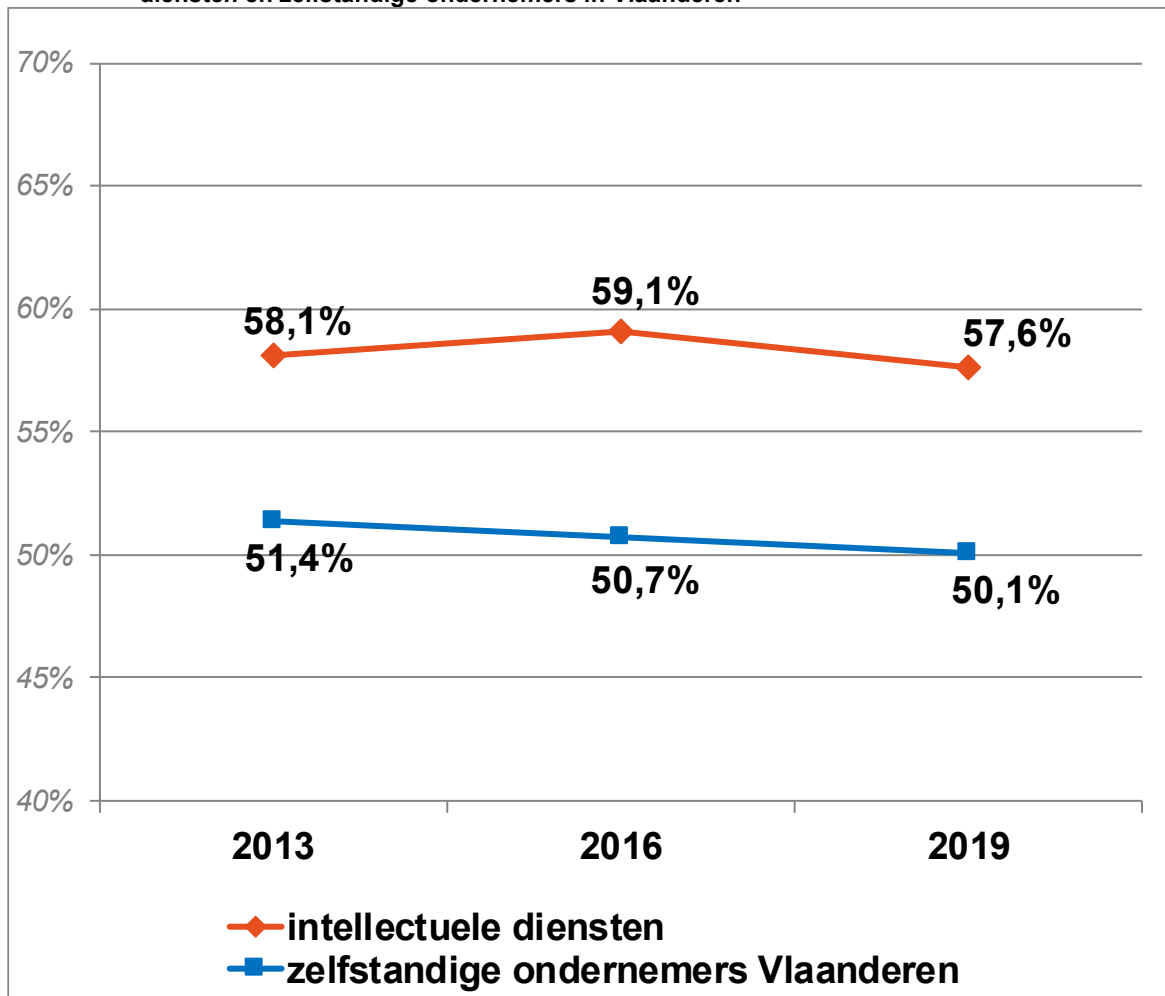
Leeswijzer:

- **Cijfers in het groen** resp. **in het rood** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p \leq 0,05$) toename resp. afname van de werkbaarheidsgraad ten opzichte van het vorige meetpunt.
- Cijfers in een **groen kader** resp. **rood kader** wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p \leq 0,05$) toename resp. afname van de werkbaarheidsgraad bij een vergelijking van de meetpunten 2013 en 2019.
- De verschiltoetsing (**s** versus **ns**) vergelijkt het sectorkengetal met het (ongewogen) gemiddelde voor alle zelfstandig ondernemers en besluit op basis van effectcoderingen en logistische regressie tot een al dan niet significante afwijking (Wald χ^2 , *s* indien $p \leq 0,05$ versus *ns* indien $p > 0,05$).

Zowel in 2019, 2016 als 2013 ligt de werkbaarheidsgraad van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten significant hoger dat het sectorgemiddelde voor de zelfstandige ondernemers. Figuur 1 brengt de cijfers nog eens visueel in beeld.

¹ Het gaat enkel om zelfstandige ondernemers in hoofdberoep met woonplaats in het Vlaams Gewest

Figuur 1: Evolutie van de werkbaarheidsgraad 2013-2019 bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten en zelfstandige ondernemers in Vlaanderen

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers, 2013-2019

2 Werkbaarheidsknelpunten bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten

De beoordeling van de werkbaarheid van de zelfstandige activiteit (en daarmee de werkbaarheidsgraad) wordt afgeleid uit informatie van de vier werkbaarheidsindicatoren: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (motivatie), leermogelijkheden in de job (kansen op blijven en competentie-ontwikkeling) en werk-privébalans (combinatie van arbeid met gezin en sociaal leven).

Tabel 2: Overzicht en omschrijving werkbaarheidsindicatoren Vlaamse werkbaarheidsmonitor

Indicator	Omschrijving
Psychische vermoeidheid	de mate waarin de door psychosociale arbeidsbelasting opgebouwde (mentale) vermoeidheid recuperabel is dan wel leidt tot spanningsklachten en verminderd functioneren <i>(problemen met) werkstress</i>
Welbevinden in het werk	de mate waarin men door de aard van het werk gemotiveerd is/blijft dan wel gedemotiveerd raakt <i>(problemen met) werkbetrokkenheid en motivatie</i>
Leermogelijkheden	de mate waarin men door opleiding en de dagdagelijkse ervaring op de werkplek de competenties al dan niet op peil kan houden en verder ontwikkelen <i>(onvoldoende) kansen op blijven/competentieontwikkeling</i>
Werk-privébalans	de mate waarin de taakeisen in de werksituatie al dan niet belemmerende effecten hebben op in het vrije beroepingsmogelijkheden in de 'thuis'situatie <i>(problemen met) combinatie van arbeid met privéleven</i>

Voor elk van de vier werkbaarheidsdimensies en -indicatoren zijn grenzen bepaald die aangeven of de situatie al dan niet (acuut) problematisch is (Bourdeaud'hui, Janssens, Vanderhaeghe, 2019). Bij een problematische situatie spreken we over een werkbaarheidsknelpunt, bij een acuut-problematische situatie over een acuut werkbaarheidsknelpunt. In de werkbaarheidsmonitor wordt met andere woorden met 'gelede kengetallen' gewerkt. Naar analogie met de kleurensymboliek van een verkeerslicht, wordt niet enkel een problematische groep afgebakend en becijferd ('oranje knipperlicht' - knelpunt), maar daarbinnen ook een subgroep die als 'acuut problematisch' kan gelabeld worden ('rood alarmsignaal' - acuut knelpunt).

Niet problematische, problematische en acuut-problematische situaties worden voor de onderscheiden werkbaarheidsdimensies als volgt benoemd:

Tabel 3: Terminologie voor de kengetallen voor de werkbaarheidsindicatoren

	Niet problematisch = geen knelpunt	Problematisch = knelpunt	Acuut-problematisch = acuut knelpunt
Psychische vermoeidheid	geen werkstress	werkstressproblemen	symptomen burn-out
Welbevinden in het werk	geen motivatieproblemen	motivatieproblemen	ernstige demotivatie
Leermogelijkheden	voldoende leermogelijkheden	onvoldoende leermogelijkheden	ernstig leerdeficit
Werk-privébalans	haalbare werk-privé- combinatie	problemen werk-privé- combinatie	acuut werk-privé-conflict

In dit hoofdstuk nemen we de (evolutie in de) kengetallen voor de vier werkbaarheidsindicatoren onder de loep en vergelijken we de gegevens voor de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten met deze van de volledige populatie van zelfstandige ondernemers in Vlaanderen.

2.1 Werkstress en burn-out

In 2019 wordt 30% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten geconfronteerd met werkstressproblemen, bij 9,7% is de situatie acuut-problematisch en is er sprake van burn-outsymptomen. Terwijl het sectorgemiddelde van de zelfstandige ondernemers voor beide indicatoren tussen 2013 en 2016 significant toeneemt, noteren we bij de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten geen significante wijziging.

Tabel 4 Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten met werkstressproblemen en burn-outsymptomen

		2013	2016	2019
		%	%	%
intellectuele diensten	 werkstressproblemen	28,5	28,8	30,0
	 symptomen burn-out	8,9	9,2	9,7
<i>N</i>		418	379	454
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 werkstressproblemen	33,4	36,2	37,0
	 symptomen burn-out	10,2	11,4	12,0
<i>verschiltoetsing</i>	 werkstressproblemen	<i>s</i>	<i>s</i>	<i>s</i>
	 symptomen burn-out	<i>ns</i>	<i>ns</i>	<i>ns</i>

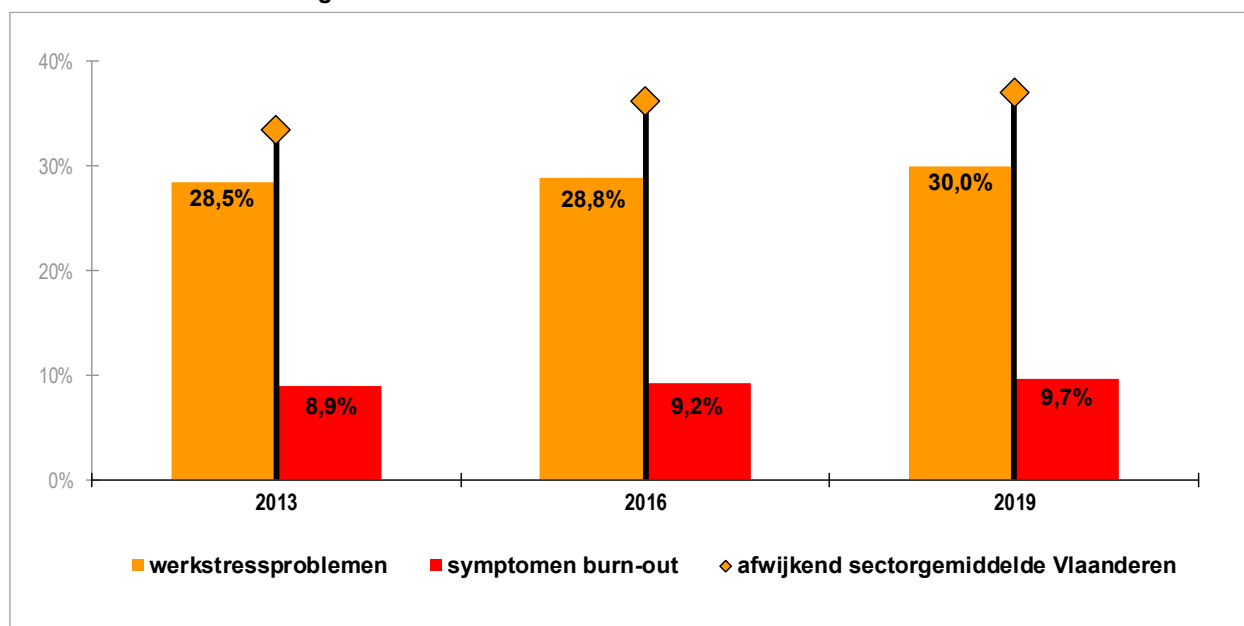
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

Leeswijzer:

- De categorie met het rode balkje 'symptomen burn-out' is een subgroep binnen de groep 'werkstressproblemen' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie.
- Cijfers in het groen resp. in het rood wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p \leq 0,05$) afname resp. toename van het aandeel met werkstressproblemen/burn-outklachten ten opzichte van het vorig meetpunt.
- Cijfers in een groen resp. rood kader wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p \leq 0,05$) afname resp. toename van het aandeel met werkstressproblemen/burn-outklachten bij een vergelijking van de meetpunten 2013 en 2019.
- De verschiltoetsing (*s* versus *ns*) vergelijkt het sectorkengetal met het (ongewogen) gemiddelde voor alle sectoren van zelfstandige ondernemers en besluit op basis van effectcoderingen en logistische regressie tot een al dan niet significante afwijking (Wald χ^2 , *s* indien $p \leq 0,05$ versus *ns* indien $p > 0,05$).

Tabel 4 en figuur 2 leren ons dat het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten met werkstressklachten bij elk meetpunt lager ligt dan het Vlaamse sectorgemiddelde voor zelfstandige ondernemers.

Figuur 2: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers met werkstressproblemen en burn-outsymptomen in de intellectuele diensten, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

2.2 Motivatie

In 2019 registreren we bij 8,9% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten motivatieproblemen, bij 2,2% is er sprake van ernstige demotivatie.

Het aandeel van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten met (ernstige)motivatieproblemen is tussen 2013 en 2019 niet significant gewijzigd. De indicatorscores voor de sector wijken ook niet significant af van het sectorgemiddelde.

Tabel 5: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten met (ernstige) motivatieproblemen.

		2013	2016	2019
		%	%	%
intellectuele diensten	motivatieproblemen	6,3	7,4	8,9
	ernstige demotivatie	2,9	2,9	2,2
	<i>N</i>	416	377	451
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	motivatieproblemen	8,4	9,3	10,2
	ernstige demotivatie	3,5	3,7	3,9
<i>verschiltoetsing</i>	motivatieproblemen	<i>ns</i>	<i>ns</i>	<i>ns</i>
	ernstige demotivatie	<i>ns</i>	<i>ns</i>	<i>ns</i>

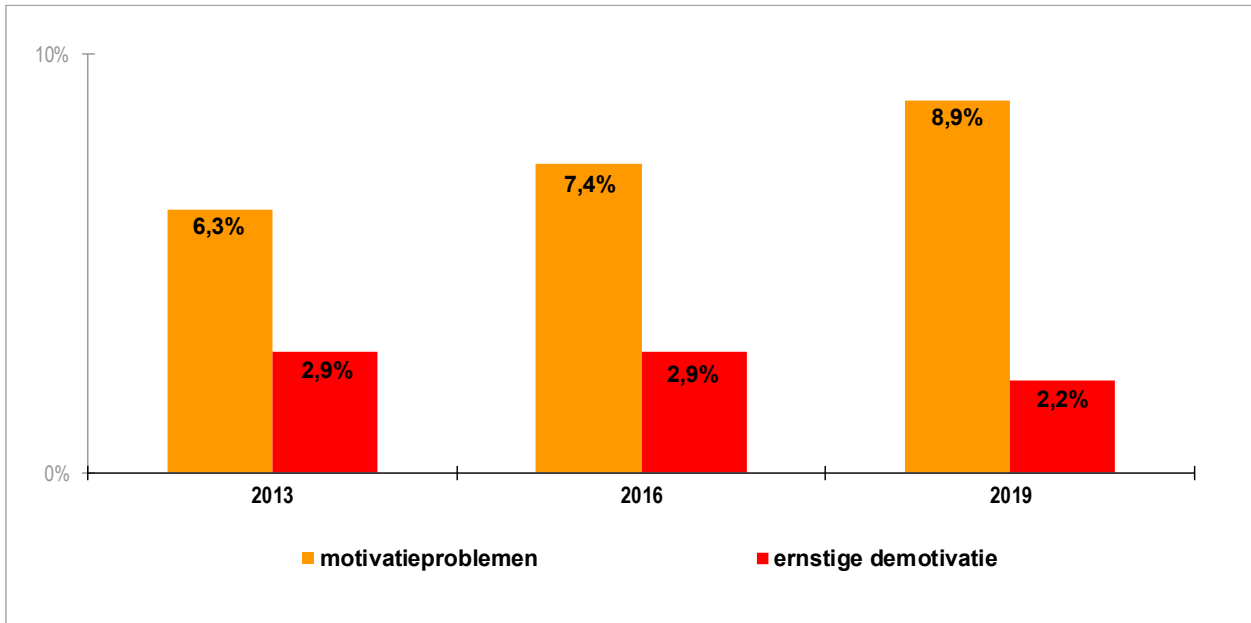
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

Leeswijzer:

- De categorie met het rode balkje 'symptomen ernstige demotivatie' is een subgroep binnen de groep 'motivatieproblemen' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie.
- Voor de betekenis van de **kleurencodes** (cijfers/kaders in groen/rood) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

In figuur 3 worden deze bevindingen nogmaals visueel voorgesteld.

Figuur 3: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers met (ernstige) motivatieproblemen in de intellectuele diensten, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

2.3 Leermogelijkheden

In 2019 heeft slechts 2,2% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten onvoldoende leermogelijkheden, bij 0,2% is er sprake van een ernstig leerdeficit. In vergelijking met 2016 en 2013 registreren we geen significante verschillen.

Tabel 6: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten met onvoldoende leermogelijkheden en een ernstig leerdeficit in de intellectuele diensten.

		2013	2016	2019
		%	%	%
intellectuele diensten	onvoldoende leermogelijkheden	1,9	1,3	2,2
	ernstig leerdeficit	0,0	0,0	0,2
	N	415	378	452
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	onvoldoende leermogelijkheden	4,7	3,5	3,5
	ernstig leerdeficit	0,8	0,8	0,5
verschiltoetsing	onvoldoende leermogelijkheden	s	s	ns
	ernstig leerdeficit	ns	ns	ns

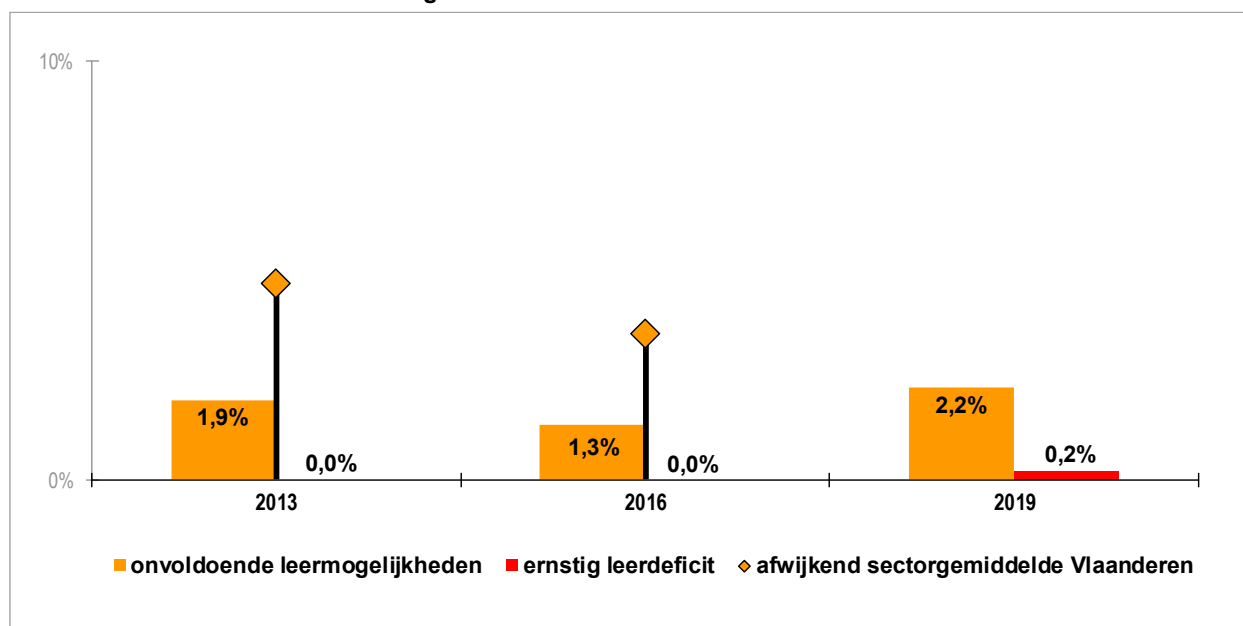
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

Leeswijzer:

- De categorie met het rode balkje 'ernstig leerdeficit' is een subgroep binnen de groep 'onvoldoende leermogelijkheden' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie.
- Voor de betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

Uit tabel 6 en figuur 4 kunnen we afleiden dat het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten met onvoldoende leermogelijkheden in 2019 niet significant afwijkt van het sectorgemiddelde voor de zelfstandige ondernemers. In 2013 en 2016 was dat wel het geval.

Figuur 4: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers met onvoldoende leermogelijkheden en een ernstig leerdeficit in de intellectuele diensten, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

2.4 Werk-privébalans

In 2019 wordt 22,7% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten geconfronteerd met een problematische werk-privébalans, bij 5,5% is er sprake van een acuut werk-privé-conflict. De indicatorscores voor de werk-privébalans zijn niet significant gewijzigd ten opzichte van 2016 en 2013 en liggen lager dan het sectorgemiddelde voor de zelfstandige ondernemers.

Tabel 7: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten met een (acuut) problematische werk-privébalans

		2013	2016	2019
		%	%	%
intellectuele diensten	problemen werk-privécombinatie	25,7	26,2	22,7
	acuut werk-privéconflict	5,0	5,6	5,5
N		417	378	454
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	problemen werk-privécombinatie	31,6	33,0	30,4
	acuut werk-privéconflict	9,5	10,5	10,7
verschiltoetsing	problemen werk-privécombinatie	s	s	s
	acuut werk-privéconflict	s	s	s

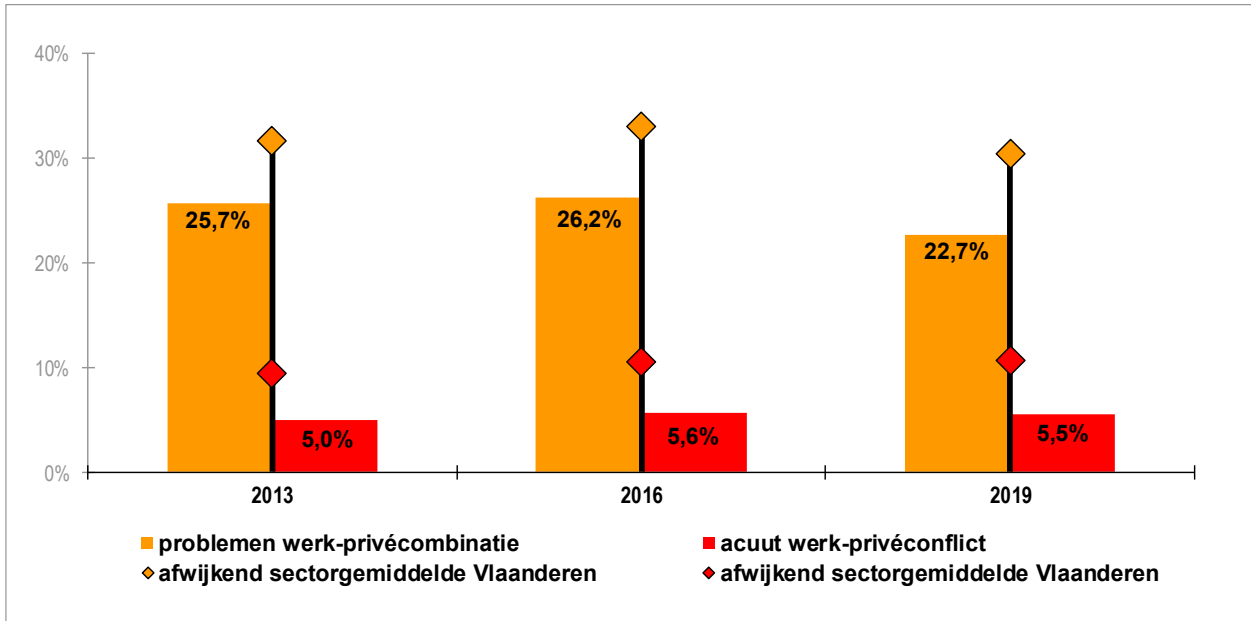
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

Leeswijzer:

- De categorie met het rode balkje 'acuut werk-privé-conflict' is een subgroep binnen de groep 'problemen met de werk-privé-combinatie' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie.
- Voor de betekenis van de kleurencodes (groene/rode cijfers en kaders) en de verschiltoetsing (s versus ns): zie tabel 4 onder 2.1 'Werkstress en burn-out'.

Figuur 5 brengt deze bevindingen nog eens visueel in beeld.

Figuur 5: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers met een (acuut) problematische werk-privébalans in de intellectuele diensten, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

3 Determinanten van werkbaarheidsknelpunten bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten

Omdat het vanuit beleidsoogpunt uiteraard ook relevant is om de werkbaarheid van de zelfstandige activiteit oorzakelijk te kunnen duiden (*wat maakt werk (on)werkbaar?*), wordt in de werkbaarheidsmonitor ook gepeild naar een aantal kenmerken van de arbeidssituatie die de kwaliteit van het werk bedreigen dan wel bevorderen.

In de monitor voor zelfstandige ondernemers worden vier kenmerken van het werk via zogenaamde risico-indicatoren in kaart gebracht: werkdruk, emotionele belasting, taakvariatie (afwisseling in het werk), en (belastende fysieke) arbeidsomstandigheden.

Tabel 8: Overzicht en omschrijving risico-indicatoren zelfstandige ondernemers, Vlaamse werkbaarheidsmonitor

Indicator	Omschrijving
Werkdruk	de mate van arbeidsbelasting vanuit kwantitatieve taakeisen, zoals werkvolume, werktempo, deadlines
Emotionele belasting	de mate van arbeidsbelasting vanuit contactuele taakeisen, inz. bij omgang met klanten of patiënten en coördinatieopdrachten
Taakvariatie	de mate waarin de functie-inhoud een afwisselend takenpakket omvat en beroep doet op vaardigheden van zelfstandige ondernemers
Arbeidsomstandigheden	de mate waarin zelfstandige ondernemers blootgesteld worden aan fysieke inconvenïenten in de werkomgeving en lichamelijke belasting

Ook voor deze vier werkbaarheidsrisico's zijn grenzen bepaald die aangeven of de situatie al dan niet (acuut) problematisch is (Bourdeaud'hui, Janssens, Vanderhaeghe, 2019). Niet problematische, problematische en acut-problematische situaties worden voor de onderscheiden werkbaarheidsrisico's als volgt benoemd:

Tabel 9: Terminologie voor de kengetallen voor de risico-indicatoren

	Niet problematisch	Problematisch	Acuut-problematisch
Werkdruk	geen hoge werkdruk	hoge werkdruk	zeer hoge werkdruk
Emotionele belasting	geen emotioneel belastend werk	emotioneel belastend werk	emotionele overbelasting
Taakvariatie	geen routinematig werk	routinematig werk	extreem routinematig werk
Arbeidsomstandigheden	geen belastende arbeidsomstandigheden	belastende arbeidsomstandigheden	zeer hoge fysieke belasting

In dit hoofdstuk tekenen we, op basis van de kengetallen voor de risico-indicatoren bij de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten, risicoprofielen uit voor werkstress en werk-privébalans. Voor leermogelijkheden en motivatie wordt geen risicoprofiel uitgetekend omdat het aandeel van de zelfstandige ondernemers dat gedemotiveerd is of onvoldoende leermogelijkheden heeft, zeer beperkt is.

3.1 Werkbaarheidsrisico's bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten

In een eerste stap analyseren we de kengetallen voor de vier risicovelden, die voor de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten werden berekend. We bekijken daarbij de evolutie in de risico-indicatoren en vergelijken de sectorgegevens met het sectorgemiddelde van zelfstandige ondernemers in Vlaanderen.

3.1.1 Werkdruk

In 2019 heeft 44% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten af te rekenen met een (problematisch) hoge werkdruk, bij 15,8% is de situatie acuut-problematisch en is er sprake van een zeer hoge werkdruk. In vergelijking met de meting 2016 en 2013 registreren we geen significante wijziging van het aandeel met (zeer) hoge werkdruk.

Tabel 10: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten geconfronteerd met een (zeer) hoge werkdruk

		2013	2016	2019
		%	%	%
intellectuele diensten	 hoge werkdruk	39,4	40,6	44,0
	 zeer hoge werkdruk	12,0	15,1	15,8
<i>N</i>		416	377	450
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	 hoge werkdruk	37,7	42,8	46,1
	 zeer hoge werkdruk	13,3	17,0	19,2
verschiltoetsing	 hoge werkdruk	<i>ns</i>	<i>ns</i>	<i>ns</i>
	 zeer hoge werkdruk	<i>ns</i>	<i>ns</i>	<i>ns</i>

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

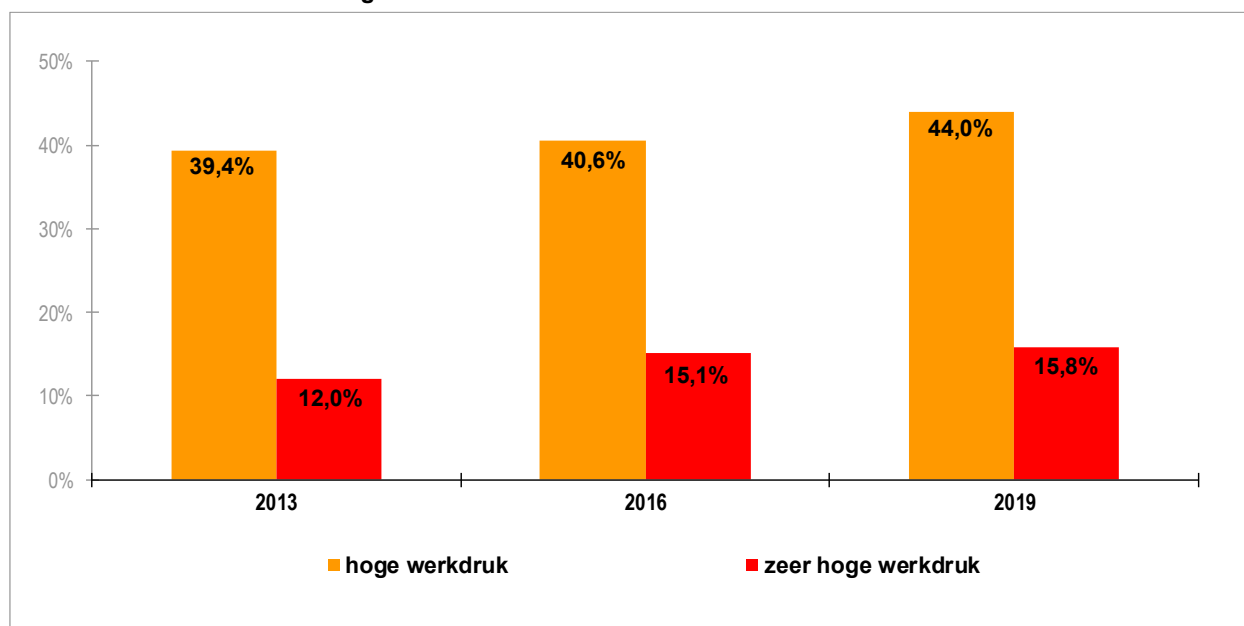
Leeswijzer:

- De categorie met het rode balkje 'zeer hoge werkdruk' is een subgroep binnen de groep 'hoge werkdruk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie.
- Cijfers in het groen resp. in het rood wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p \leq 0,05$) afname resp. toename van het aandeel in een (zeer) hoge werkdruk-situatie ten opzichte van het vorig meetpunt.
- Cijfers in een groen resp. rood kader wijzen op een significante (Pearson χ^2 ; $p \leq 0,05$) afname resp. toename van het aandeel in een (zeer) hoge werkdruk-situatie bij een vergelijking van de meetpunten 2013 en 2019.
- De verschiltoetsing (**s** versus **ns**) vergelijkt het sectorkengetal met het (ongewogen) gemiddelde voor alle sectoren van zelfstandige ondernemers en besluit op basis van effectcoderingen en logistische regressie tot een al dan niet significante afwijking (Wald χ^2 , **s** indien $p \leq 0,05$ versus **ns** indien $p > 0,05$).

Uit tabel 10 en figuur 6 kunnen we afleiden dat het aandeel met hoge of zeer hoge werkdruk bij de zelfstandige ondernemers in de intellectuele niet afwijkt van het sectorgemiddelde voor de Vlaamse zelfstandige ondernemers.

Figuur 6: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten geconfronteerd met een (zeer) hoge werkdruk, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

3.1.2 Emotionele belasting

In 2019 heeft 24,8% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten emotioneel belastend werk, bij 3,3% is er sprake van emotionele overbelasting. Ten opzichte van 2016 en 2013 registreren we geen significante verschuivingen.

Tabel 11: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers met emotioneel belastend werk in de intellectuele diensten

		2013	2016	2019
		%	%	%
intellectuele diensten	emotioneel belastend werk	27,2	25,4	24,8
	emotionele overbelasting	4,8	3,2	3,3
	<i>N</i>	416	378	451
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	emotioneel belastend werk	29,6	26,6	28,1
	emotionele overbelasting	5,7	4,8	5,0
<i>verschiltoetsing</i>	emotioneel belastend werk	<i>ns</i>	<i>s</i>	<i>ns</i>
	emotionele overbelasting	<i>ns</i>	<i>ns</i>	<i>ns</i>

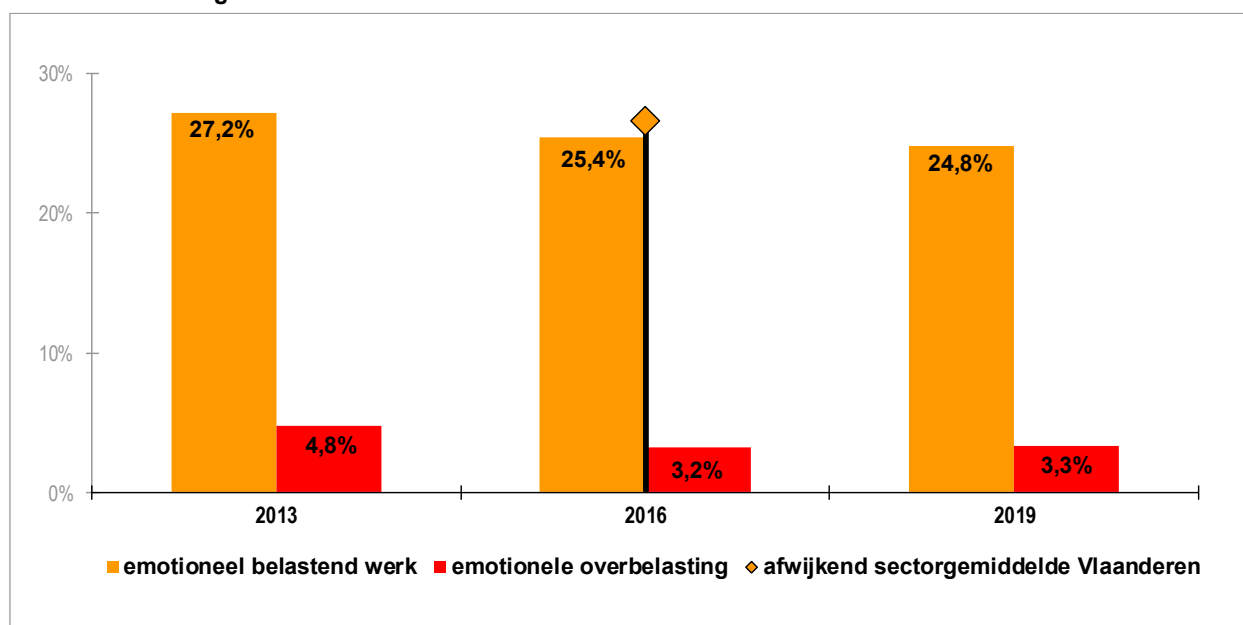
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

Leeswijzer:

- De categorie met het rode balkje 'emotionele overbelasting' is een subgroep binnen de groep met 'emotioneel belastend werk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie.
- Voor de betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie tabel 10 onder 3.1.1 'Werkdruk'.

Uit tabel 11 en figuur 7 blijkt dat het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten met emotioneel belastend werk (behalve in 2016) niet afwijkt het Vlaamse sectorgemiddelde voor zelfstandige ondernemers.

Figuur 7: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten met emotioneel belastend werk, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

3.1.3 Taakvariatie

In 2019 heeft 4,6 % van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten routinematig werk, bij 1,5% is de situatie acuut-problematisch en is er sprake van extreem routinematig werk. Over de volledige meetperiode 2013-2019 registreren we voor de sector geen significante verschuivingen op het vlak van taakvariatie.

Tabel 12: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten met routinematig werk

		2013	2016	2019
		%	%	%
intellectuele diensten	routinematig werk	3,1	2,4	4,6
	extreem routinematig werk	0,5	0,5	1,5
<i>N</i>		416	378	452
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	routinematig werk	8,2	6,5	7,9
	extreem routinematig werk	2,0	1,9	1,8
<i>verschiltoetsing</i>	routinematig werk	s	s	s
	extreem routinematig werk	s	ns	ns

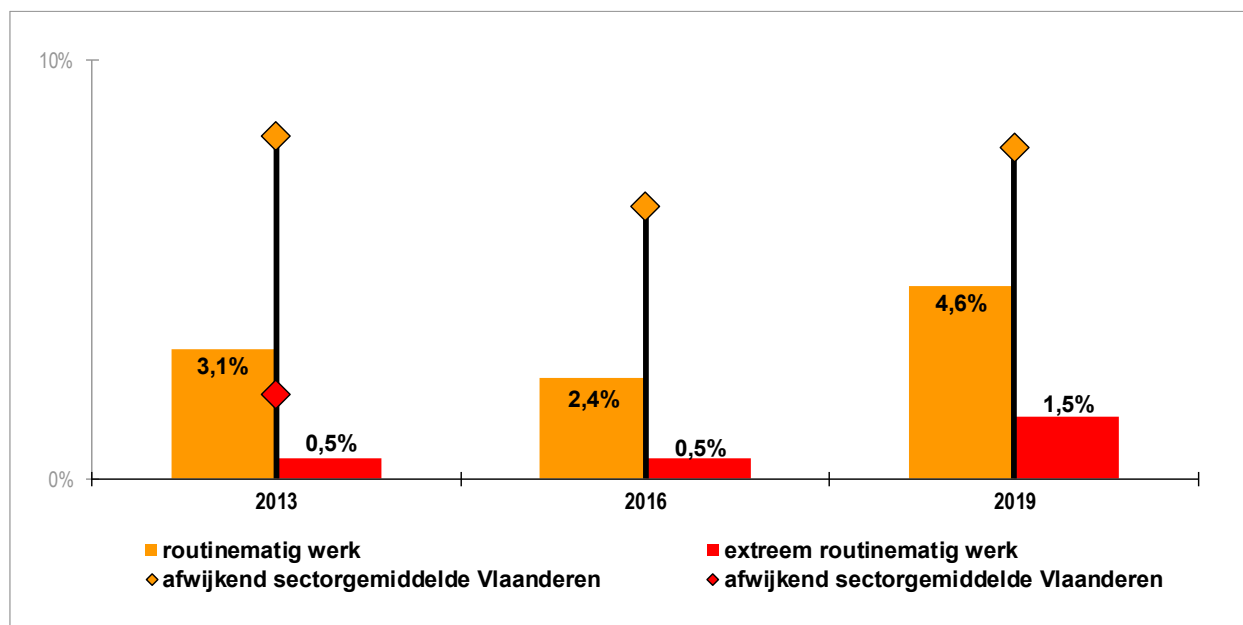
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

Leeswijzer:

- De categorie met het rode balkje 'extreem routinematig werk' is een subgroep binnen de groep met 'routinematig werk' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie.
- Voor de betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie tabel 10 onder 3.1.1 'Werkdruk'.

Tabel 12 en figuur 8 laten tevens zien dat het aandeel met routinematig werk bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten (zowel in 2019, 2013 als 2016) significant lager ligt dan het Vlaams sectorgemiddelde voor zelfstandige ondernemers.

Figuur 8: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten met routinematig werk, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

3.1.4 Arbeidsomstandigheden

In 2019 wordt 2% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten geconfronteerd met belastende arbeidsomstandigheden en bij 0,2% is er sprake van een zeer hoge fysieke belasting. Over de volledige meetperiode 2013-2019 registreren we voor de sector geen significante verschuivingen op het vlak fysieke belasting.

Tabel 13: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers geconfronteerd met belastende arbeidsomstandigheden in de intellectuele diensten

		2013 %	2016 %	2019 %
intellectuele diensten	belastende arbeidsomstandigheden	0,9	1,1	2,0
	zeer hoge fysieke belasting	0,0	0,0	0,2
<i>N</i>		423	380	451
zelfstandige ondernemers Vlaanderen	belastende arbeidsomstandigheden	17,6	18,2	20,9
	zeer hoge fysieke belasting	4,5	5,3	6,8
<i>verschiltoetsing</i>	belastende arbeidsomstandigheden	s	s	s
	zeer hoge fysieke belasting	s	s	s

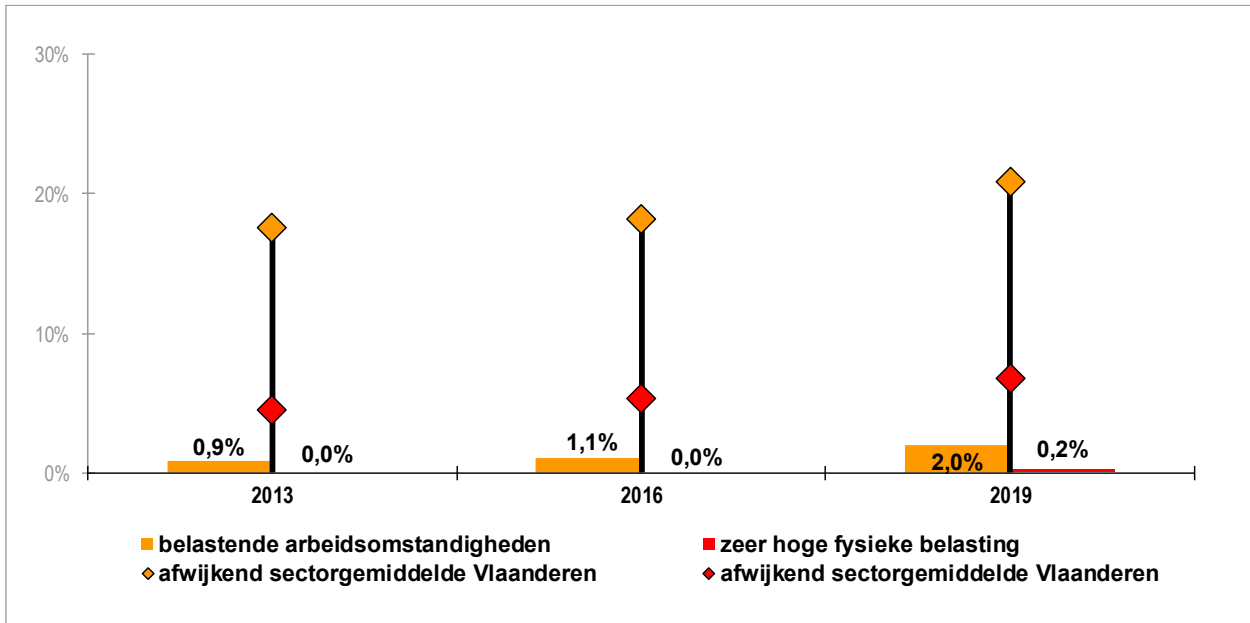
Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

Leeswijzer:

- De categorie met het rode balkje 'zeer hoge fysieke belasting' is een subgroep binnen de groep 'belastende arbeidsomstandigheden' maar het aandeel wordt berekend op de totale populatie.
- Voor de betekenis van de **kleurencodes** (groene/rode cijfers en kaders) en de **verschiltoetsing** (s versus ns): zie tabel 10 onder 3.1.1 'Werkdruk'.

Uit tabel 13 en figuur 9 kunnen we ook afleiden dat het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten dat te maken heeft met belastende arbeidsomstandigheden beduidend lager ligt dan het Vlaamse sectorgemiddelde voor zelfstandige ondernemers.

Figuur 9: Evolutie 2013-2019 van het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten geconfronteerd met belastende arbeidsomstandigheden, met aanduiding van significante afwijkingen t.o.v. het Vlaamse sectorgemiddelde

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2013-2019

3.2 Risicoprofielen voor de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten

Op basis van de kengetallen voor de onderscheiden risico-indicatoren en de recent gepubliceerde analyses over de samenhang tussen werkbaarheids- en risico-indicatoren (Bourdeaud’hui, Janssens, Vanderhaeghe, 2020b), kunnen we een aantal risicoprofielen ‘op maat van’ de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten construeren.

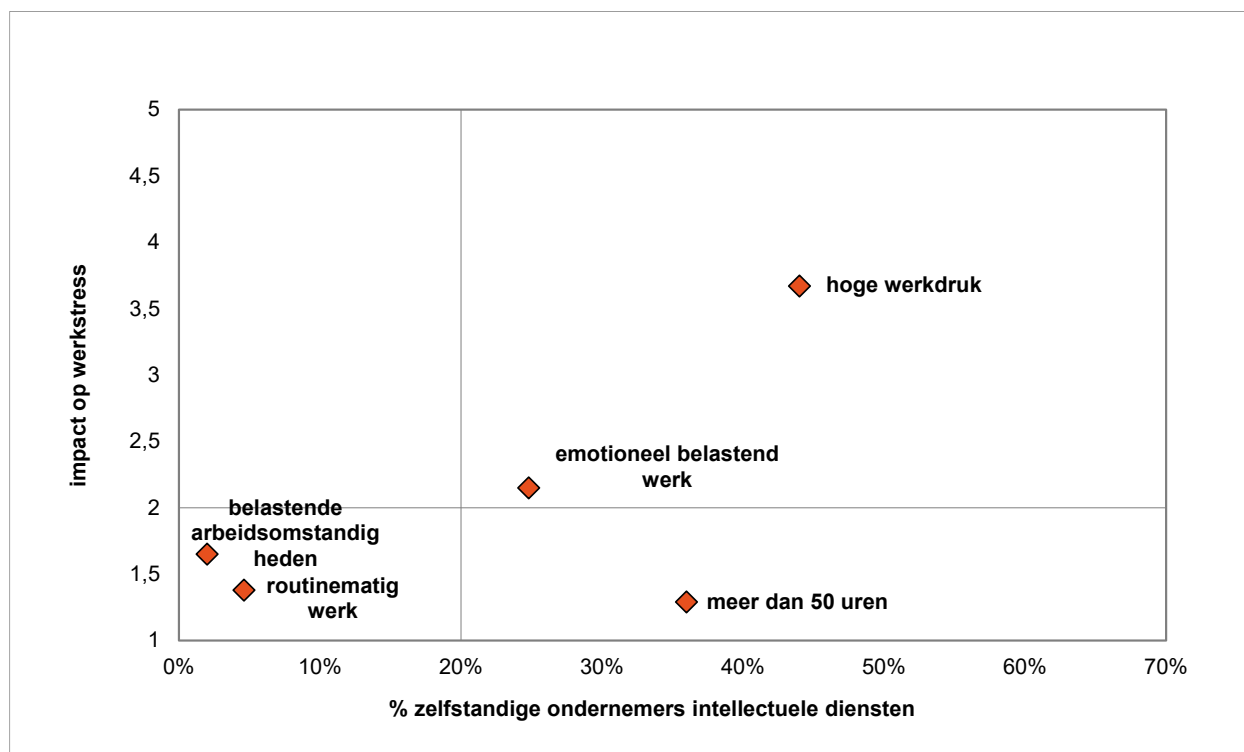
Deze risicoprofielen verschaffen ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren in de arbeidssituatie van specifieke groepen van zelfstandige ondernemers: een risico is ernstiger naarmate er meer zelfstandige ondernemers mee geconfronteerd worden én er een grotere kans bestaat dat zelfstandige ondernemers door dit risico met een specifiek werkbaarheidsknelpunt af te rekenen krijgen.

In wat volgt bespreken we de sectorspecifieke risicoprofielen voor werkstress en werk-privé-balans. Voor leermogelijkheden en motivatie wordt geen risicoprofiel uitgetekend omdat het aandeel van de zelfstandige ondernemers dat gedemotiveerd is of onvoldoende leermogelijkheden heeft, zeer beperkt is in de sector.

3.2.1 Risicoprofiel voor werkstress

Werkstress kan uiteraard allerlei oorzaken hebben. In figuur 10 wordt de 'ernstgraad' van vijf werkstressrisico's in de arbeidssituatie geïllustreerd voor de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten. Een risico is ernstiger naarmate er meer zelfstandige ondernemers mee geconfronteerd worden (de horizontale as in figuur 10) en er een grotere kans is dat de zelfstandige ondernemer door dit risico werkstressproblemen krijgt (de verticale as in figuur 10).

Figuur 10: Risicoprofiel voor werkstressproblemen bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten, 2019

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2019

Leeswijzer:

De figuur verschaft ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van werkstressproblemen bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

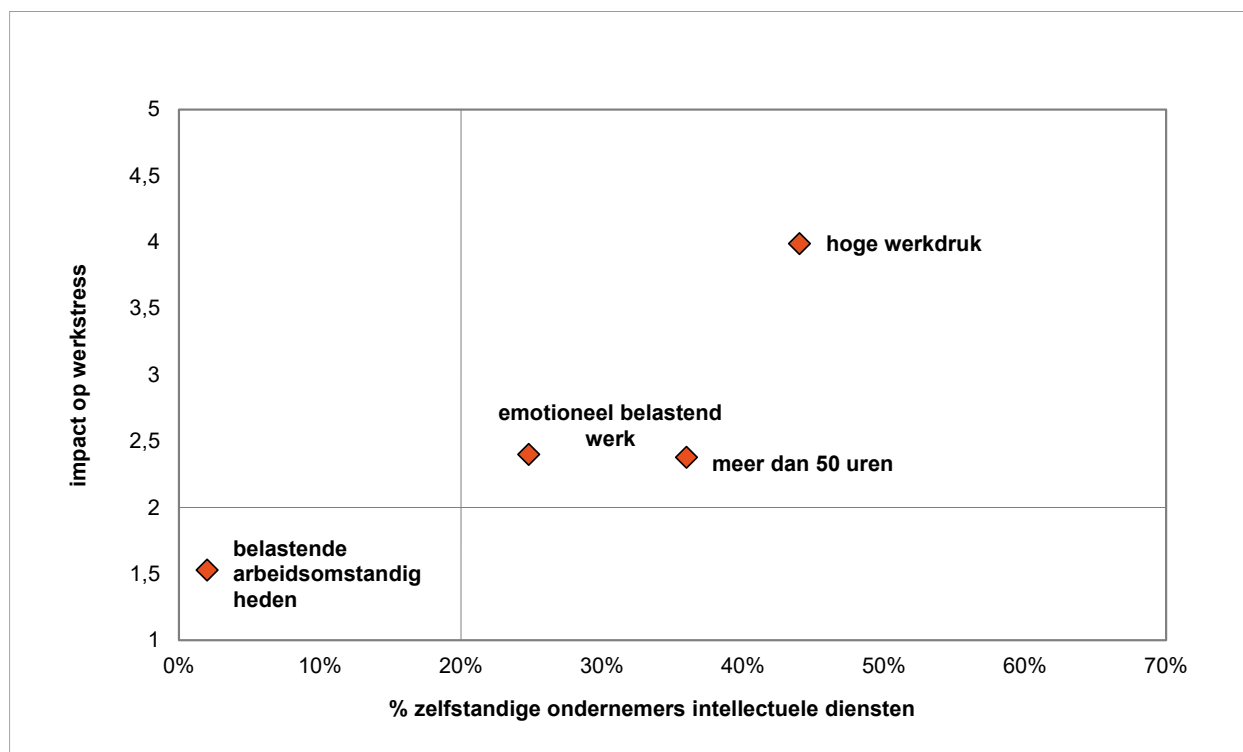
1. De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering van de onderscheiden buttons, berekend o.b.v. een logistische regressieanalyse en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt een hoge werkdruk (3,7 keer de kansverhouding werkstress/geen werkstress t.o.v. 'acceptabele werkdruk') duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van werkstress dan routinematig werk (de kansverhouding werkstress/geen werkstress verhoogt met factor 1,4).
2. Het aandeel zelfstandige ondernemers dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie van de onderscheiden buttons). Zo zijn er meer zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten die emotioneel belastend werk hebben (24,8%) dan routinematig werk (4,6%).

Hoge werkdruk en emotionele belasting zijn duidelijk de meest ernstige risicofactoren voor werkstress bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten. Beiden komen niet alleen vaak voor, maar verhogen ook aanzienlijk de kans op werkstress. 44% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten werkt onder hoge werkdruk en 24,8% heeft emotioneel belastend werk. Verder valt op dat een ruime groep (36%) van zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten meer dan 50 uren per week werkt. Ook dat is, in beperktere mate, een risico voor werkstress.

3.2.2 Risicoprofiel voor werk-privébalans

Figuur 11 evalueert de relevantie van de vier risicofactoren voor een problematische werk-privé-balans bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten.

Figuur 11: Risicoprofiel voor problemen met de werk-privé-combinatie bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten, 2019

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2019

Leeswijzer:

De figuur verschaft ons inzicht in de relevantie van diverse risicofactoren voor het ontstaan van problemen met de werk-privé-combinatie bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten. De ernstgraad van specifieke risicofactoren wordt bepaald door 2 elementen:

1. De impact van een specifieke risicofactor (verticale positionering van de onderscheiden buttons, berekend o.b.v. een logistische regressieanalyse en de daaruit resulterende odds ratio's). Zo vormt een hoge werkdruk (een verviervoudiging van de kansverhouding problemen met de werk-privé-combinatie/haalbare werk-privé-combinatie) duidelijk een hoger risico voor het ontstaan van een problematische werk-privé-balans dan emotioneel belastend werk (de kansverhouding problemen met de werk-privé-combinatie/haalbare werk-privé-combinatie verhoogt met een factor 2,4).
2. Het aandeel zelfstandige ondernemers dat zich in een problematische situatie voor een specifieke risicofactor bevindt (horizontale positie van de onderscheiden buttons). Zo zijn er veel meer zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten die emotioneel belastend werk (24,8%) hebben dan fysiek belastende arbeidsomstandigheden (2%).

Werkdruk blijkt veruit de belangrijkste risicofactor voor de werk-privébalans bij de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten. Een hoge werkdruk komt niet alleen vaak voor (44% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten), maar verhoogt ook aanzienlijk (verviervoudiging van) het risico op een onevenwicht in de werk-privébalans. Ook de emotionele belasting en de lange werkdagen vormen voor een grote groep zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten een belangrijk aandachtspunt voor het werk-privé-combinatievraagstuk: 24,8% heeft emotioneel belastend werk en 36% werkt gemiddeld meer dan 50 uur per week.

4 Aanvullende informatie over de arbeidssituatie van zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten

In de werkbaarheidsenquêtes wordt - naast de besproken indicatoren - ook aanvullende informatie opgevraagd over de arbeidssituatie en werkbeleving. Bij de meting 2019 werden bijvoorbeeld ook gegevens verzameld over de werktijden, opleiding en bijscholing, de mate waarin men afhankelijk is van het inkomen uit de zelfstandige activiteit, de groeiverwachtingen, de haalbaarheid om door te werken tot de pensioenleeftijd, de confrontatie met grensoverschrijdend gedrag en de mate waarin men tevreden is met diverse aspecten van het zelfstandig beroep. We brengen deze informatie in dit hoofdstuk bijeen voor de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten en vergelijken hun scores met deze van de volledige populatie zelfstandige ondernemers in Vlaanderen.

4.1 Werktijden

In tabel 14 vinden we cijfergegevens over werktijden en vakantiedagen. Zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten werken gemiddeld 49,2 uur per week. Dat ligt bijna dan vijf uur onder het gemiddelde (53,9u) . In 2018 namen de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten gemiddeld 22,3 vakantiedagen op. Dat is meer dan bij de volledige populatie van zelfstandige ondernemers (19,1).

Bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten is het aandeel dat frequent werkt tussen 22u en 6u iets lager (9,3%) dan gemiddeld (12,4%).

Tabel 14: Werktijden en vakantiedagen van zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten, 2019

	intellectuele diensten	zelfstandige ondernemers Vlaanderen	verschil-toetsing
gemiddeld aantal werkuren per week	49,2	53,9	s
aantal vakantiedagen	22,3	19,1	s
aantal werkuren per week	%	%	
≤40 uren	28,0	20,4	
41-59 uren	46,8	39,0	s
≥60 uren	25,2	40,6	
nachtarbeid (tussen 22u en 6u)			
altijd	1,1	2,3	
vaak	8,2	10,1	
soms	47,9	38,0	s
nooit	42,8	49,5	

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2019

Leeswijzer: De codering *s/ns* wijst er op dat bij toetsing een al dan niet significant verschil werd vastgesteld (Pearson χ^2 ; $p \leq 0,05$) tussen de meetgegevens voor de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten en de rest van de zelfstandige ondernemers.

4.2 Opleiding, competentie, sociale ondersteuning en bijscholing

De informatie over het opleidingsniveau, de ervaren competenties, de sociale ondersteuning en bijscholing wordt opgeijst in tabel 15.

In 2019 heeft 87,9% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten een diploma hoger onderwijs. Dat is veel meer dan het aandeel (60,6%) bij de volledige populatie zelfstandige ondernemers in Vlaanderen.

Een zeer grote meerderheid (95,6%) van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten voelt zich (altijd of vaak) voldoende opgeleid voor de vakinhoudelijke of technische aspecten van het werk. Dat is meer dan het aandeel binnen de volledige populatie zelfstandige ondernemers in Vlaanderen (91,8%).

Voor het beheer en het management van het bedrijf voelt 79,3% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten zich (vaak of altijd) voldoende opgeleid. Dat is meer dan gemiddeld (67,4%).

44,3% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten voelt zich bij de bedrijfsvoering vaak of altijd ondersteund door een sociaal netwerk. Dat wijkt niet af van het sectorgemiddelde.

54,6% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten volgde het afgelopen jaar een bijscholing. Dat is vergelijkbaar met het sectorgemiddelde van de zelfstandige ondernemers in Vlaanderen.

Tabel 15: Opleidingsniveau, competentie, sociale ondersteuning en bijscholing, zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten, 2019

	intellectuele diensten %	zelfstandige ondernemers Vlaanderen %	verschil- toetsing
hoogste getuigschrift			
geen, lager of lager secundair	2,0	10,9	
hoger secundair	10,1	28,4	
hoger onderwijs korte type	31,0	24,8	s
hoger onderwijs lange type/universiteit	56,9	35,8	
voelt u zich voldoende opgeleid voor de vakinhoudelijke of technische aspecten van uw zelfstandige activiteit?			
altijd	46,9	44,8	
vaak	48,7	47,0	
soms	4,0	7,1	s
nooit	0,4	1,1	
voelt u zich voldoende opgeleid voor het beheer en het management van uw bedrijf, firma?			
altijd	28,6	20,7	
vaak	50,7	46,7	
soms	19,6	28,4	s
nooit	1,1	4,2	
voelt u zich (als u dat nodig vindt) bij uw bedrijfsvoering ondersteund door een sociaal netwerk (verenigingen, externe adviseurs, familiaaraad)?			
altijd	11,0	8,8	
vaak	33,3	35,1	
soms	42,7	42,3	ns
nooit	13,0	13,8	
deelname aan bijscholing afgelopen jaar	54,6	54,2	ns

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2019

Leeswijzer: De codering s/ns wijst er op dat bij toetsing een al dan niet significant verschil werd vastgesteld (Pearson χ^2 ; $p \leq 0,05$) tussen de meetgegevens voor de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten en de rest van de zelfstandige ondernemers.

4.3 Haalbaarheid pensioen, groeiverwachting en afhankelijkheid van inkomen uit zelfstandige activiteit

Tabel 16 bevat informatie over de mate waarin het gezin afhankelijk is van het inkomen uit de zelfstandige activiteit, over de groeiverwachtingen van de ondernemer en de mate waarin hij of zij het haalbaar acht om tot het pensioen door te werken.

Tabel 16: Afhankelijkheid van inkomen, groeiverwachting en haalbaarheid pensioen bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten, 2019

	intellectuele diensten	zelfstandige ondernemers Vlaanderen	verschil-toetsing
	%	%	
In welke mate is uw gezin afhankelijk van het inkomen uit uw zelfstandige activiteit?			
helemaal	31,8	41,0	
in belangrijke mate	52,3	44,8	s
in beperkte mate	12,4	11,0	
helemaal niet	3,5	3,1	
groeiverwachting			
verwacht groei van activiteit	49,4	41,1	
verwacht behoud van huidig peil	40,0	42,4	s
verwacht vermindering of stopzetting	10,5	16,6	
haalbaarheid pensioen			
doorwerken tot pensioen haalbaar	80,0	68,7	
doorwerken tot pensioen haalbaar, mits aangepast werk	18,0	27,6	s
doorwerken tot pensioen niet haalbaar	2,0	3,7	

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2019

Leeswijzer: De codering **s/ns** wijst er op dat bij toetsing een al dan niet significant verschil werd vastgesteld (Pearson χ^2 ; $p \leq 0,05$) tussen de meetgegevens voor de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten en de rest van de zelfstandige ondernemers.

Bij 31,8% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten is het gezin helemaal afhankelijk van het inkomen uit de zelfstandige activiteit. Dat is minder dan het aandeel bij de volledige populatie zelfstandige ondernemers in Vlaanderen (41%).

49,4% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten verwacht in de nabije toekomst (3 à 5 jaar) een groei van de activiteit, 40% denkt dat het huidig peil zal behouden blijven en 10,5% verwacht een vermindering of stopzetting. De groeiperspectieven in de sector zijn beter dan gemiddeld.

80% van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten acht het haalbaar om de huidige job verder te zetten tot het pensioen, 18% acht dit enkel haalbaar bij aanpassing van het werk (bv. minder werken of lichter werk) en een kleine minderheid (2%) acht het sowieso niet haalbaar. Bij de volledige populatie ligt het aandeel dat doorwerken tot het pensioen haalbaar acht veel lager (68,7%).

4.4 Grensoverschrijdend gedrag

Tabel 17 inventariseert de informatie uit de werkbaarheidsenquête 2019 over het voorkomen van verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag bij zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten: (verbale) intimidatie of bedreiging, ongewenst seksueel gedrag, (fysieke) agressie en pesten.

Het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten dat in het afgelopen jaar (sporadisch of regelmatig) slachtoffer werd van pestgedrag (4,9%) wijkt niet significant af van het cijfer voor de volledige populatie zelfstandige ondernemers. Ook voor lichamelijk geweld (1,1% slachtoffer) en ongewenst seksueel gedrag (1,3% slachtoffer) is het verschil met de volledige populatie niet significant.

Het aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten dat in het afgelopen jaar (sporadisch of regelmatig) slachtoffer was van intimidatie of bedreiging (9,7%), ligt lager dan het gemiddelde (15,2%).

Tabel 17: Aandeel zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten slachtoffer van grensoverschrijdend gedrag, 2019

	intellectuele diensten	zelfstandige ondernemers Vlaanderen	verschil-toetsing
	%	%	
slachtoffer van lichamelijk geweld			
nooit	98,9	97,3	
sporadisch	0,9	2,4	ns
regelmatig	0,2	0,3	
slachtoffer van intimidatie of bedreiging			
nooit	90,3	84,8	
sporadisch	8,8	14,0	s
regelmatig	0,9	1,2	
slachtoffer van ongewenst seksueel gedrag			
nooit	98,7	96,9	
sporadisch	1,3	3,0	ns
regelmatig	0,0	0,1	
slachtoffer van pestgedrag			
nooit	95,1	95,3	
sporadisch	4,2	4,1	ns
regelmatig	0,7	0,6	

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2019

Leeswijzer: De codering **s/ns** wijst er op dat bij toetsing een al dan niet significant verschil werd vastgesteld (Pearson χ^2 ; $p \leq 0,05$) tussen de meetgegevens voor de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten en de rest van de zelfstandige ondernemers.

4.5 Tevredenheid over diverse werkaspecten

In de werkbaarheidsenquête voor de zelfstandige ondernemers wordt gevraagd hoe tevreden ze, alles bij elkaar genomen, zijn met een dertiental aspecten van hun zelfstandige activiteit. In tabel 18 wordt weergegeven welk percentage van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten (eerder tot zeer) tevreden is en wordt vergeleken met de score voor de totale populatie van zelfstandige ondernemers in Vlaanderen.

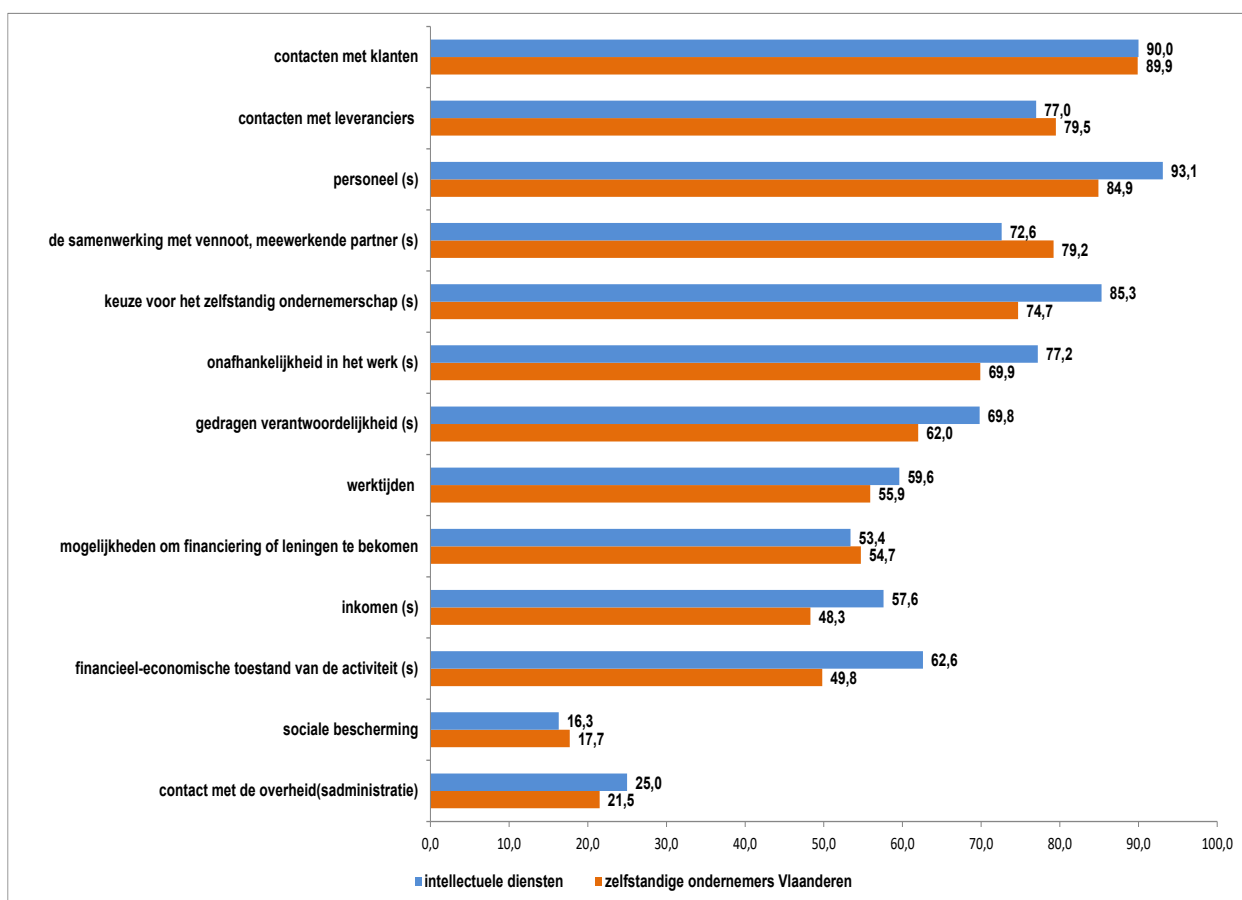
De overgrote meerderheid van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten zijn tevreden met de contacten met klanten (90%) en met het personeel (93,1%). Weinigen zijn evenwel tevreden over de sociale bescherming als zelfstandige (bv. ziekteverzekering, pensioen) (16,3%) en de contacten met de overheid (25%).

In vergelijking met de scores voor de volledige populatie van zelfstandige ondernemers, zijn er meer zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten tevreden met:

- hun personeel (93,1% versus 84,9%);
- hun inkomen (57,6% versus 48,3%);
- de financieel-economische toestand van hun activiteit (62,6% versus 49,8%);
- de verantwoordelijkheid als ondernemer (69,8% versus 62%).
- de onafhankelijkheid als zelfstandig ondernemer (77,2% versus 69,9%);
- de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap (85,3% versus 74,7%).

Het aandeel van de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten dat tevreden is over de contacten met hun vennoot of meewerkende partner ligt lager dan gemiddeld (72,6% versus 79,2%).

Tabel 18: Tevredenheid over diverse werkaspecten bij zelfstandige ondernemers uit in de intellectuele diensten.

Bron: Vlaamse Werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2019

Leeswijzer: De codering (s) wijst er op dat bij toetsing een significant verschil werd vastgesteld (Pearson χ^2 ; $p \leq 0,05$) tussen de meetgegevens voor de zelfstandige ondernemers in de intellectuele diensten en de rest van de zelfstandige ondernemers.

Referentielijst

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., & Vanderhaeghe, S. (2019). *Methodologie Vlaamse werkbaarheidsmonitor*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/13437>

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., & Vanderhaeghe, S. (2020a). *Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2019 – zelfstandige ondernemers*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/13533>

Bourdeaud'hui, R., Janssens, F., & Vanderhaeghe, S. (2020b). *Wat maakt werk werkbaar voor zelfstandige ondernemers? Onderzoek naar determinanten van werkbaar werk op basis van de Vlaamse Werkbaarheidsmonitor 2007-2019*. Brussel: SERV-Stichting Innovatie & Arbeid. Geraadpleegd op <http://www.serv.be/node/13636>